

Valtion ja Turun kaupunkiseudun välinen kasvusopimus 2013 - 2015

1. Sopijaosapuolet

Valtio: työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Turun kaupunki, Turun Seudun Kehittämiskeskus, Varsinais-Suomen liitto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu

2. Taustaa

Perusteet: Jyrki Kataisen hallitusohjelma, tavoitepäätös, kaupunkipolitiikan toimenpideohjelma

Lainsäädännöllinen perusta: laki alueiden kehittämisestä, 28 § (yhteistyösopimus)

Hakuprosessi, neuvottelut ja arviointi

Halken puolto: Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti puoltaa valtion ja Turun kaupunkiseudun välisen kasvusopimuksen hyväksymistä.

3. Tavoitteet

Kasvusopimuksen tavoitteena on Turun kaupunkiseudun kilpailukyvyyn vahvistaminen, yhdyskuntarakenteen kestävä kehittäminen sekä sosiaalisen eheyden vahvistaminen yhteistyössä valtion, seudun kuntien ja muiden toimijoiden kesken.

Kasvusopimukseen kytkeytyen valtio ja kaupunkiseudun kunnat toteuttavat yhteistyössä Innovatiiviset kaupungit -ohjelmaa (INKA) sekä kestävän kaupunkikehityksen ITI -ohjelmaa. Turku on INKA -ohjelmassa kumppanina Älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus -kokonaisuudessa sekä Tulevaisuuden terveys -kokonaisuudessa.

Kestävän kaupunkikehityksen ITI -ohjelmaa (Avoimet ja ketterät kaupungit) toteutetaan valtion ja kuuden suurimman kaupungin yhteistyössä. Helsinki toimii ohjelman koordinaattorina.

4. Strategiset painopisteet

Sopimusosapuolet edistävät seuraavien strategisten painopisteiden toteuttamista:

1. **Rohkeasti kehittyvä Turun kaupunkiseutu Pohjoisen kasvukäytävällä**
2. **Korkeakoulu- ja opiskelukaupunki Turku – osaamisen ja luovuuden vahva liitto**
3. **Elinvoimaa kilpailukyvyllä ja hyvinvoinnilla – uuden kasvun lähteet**

Toimenpiteet

Sopimusosapuolet ovat sopineet seuraavien toimenpiteiden toteuttamisesta:

1. Rohkeasti kehittyvä Turun kaupunkiseutu Pohjoisen kasvukäytävällä

Pohjoisen kasvukäytävän potentiaali Euroopan keskeisenä väylänä edellyttää logististen yhteyksien ja liikkumisen edellytysten parantamista, kaupunkirakenteiden uudistamista ja kuntien toiminnan ja palvelutuotannon voimakasta kehittämistä yhtenäisen strategian pohjalta yhteistyössä valtion kanssa. Yritysten liiketoiminnan ja viennin sekä investoinnin toiminnan edistäminen ovat prosessin keskeisiä tavoitteita. Tutkimustyö on keskeisessä asemassa, jotta merkittävä potentiaali käytävästä saadaan hyödynnettyä yritysten kasvun mahdollistajana. Yhteinen tavoite on varmistaa kansallisten elinkeino- ja innovaatiopolitiikan painoalojen (meri, bio, elintarvike, matkailu, logistiikka) sekä kaupunkiseudun osaamisrakenteiden ja toimijoiden kytkeytyminen vahvemmin kasvukäytävälle. Venäjän kasvavien mahdollisuuksien hyödyntäminen koko maassa edellyttää kasvukäytävän hyödyntämistä niin osajien liikkumisessa kuin logistiikassa.

1.1. Laaditaan Pohjoisen kasvukäytävän yhteinen strategia ja teemoittainen toteuttamisohjelma yhteistyössä kasvukäytävähankkeen valtio- ja kaupunkiosapuolten kanssa

Kehitetään liikenteen ja logistiikan älyratkaisuja Pohjoisella kasvukäytävällä osallistumalla FITSRUS-hankkeen jatkotyöhön. Hankkeeseen yhdistetään niin yritysten tarpeita kuin korkeatasoista tieteellistä osaamista. Hanke koostuu yritysten liiketoiminnan kehittämisestä ja liikenteen älykkäästä parantamisesta.

Turun seudun erityisenä intressinä on vahvistaa meri ja bio/life science –toimialojen yritysten osallistumista sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten roolia kasvukäytävähankkeissa. Pohjoisesta kasvukäytävästä luodaan alusta, jolla yritykset voivat kokeilla niin digitaalisia kuin ympäristöön vaikuttavia innovaatioita, ja samalla ne luovat itselleen ja yhteistyöverkostoille edelläkävijämarkkinoita globaalisti. Samalla kehitetään kasvukäytävää Suomelle keskeisenä kansainvälisenä investointikohteena.

Vastuutahot: TEM, LVM, Turun kaupunkiseutu, muut kasvukäytäväkaupungit

1.2. Kaupunkiseutu ja valtio kehittävät yhteisesti Turun kaupunkiseutua vetovoimaisena solmukohtana uudistuvan ja kestäväen kaupunkirakenteen sekä älykkään kaupungin lähtökohdista

Vahvistetaan Turun seudun logistiikkakeskittymää. Sopimusosapuolet kehittävät uudistuvien elinkeinoalueiden ja kasvukäytävään liittyviä liikenteellisiä ratkaisuja kuten matkakeskusta ja niihin luontevasti liitettävissä olevaa elinkeinotoimintaa sekä palveluita. Kaikessa liikkumisen kehittämisessä lähdetään uuden liikennepolitiikan hengessä.

Muodostetaan B² (Brownfield Boomerang) -konsepti, jossa teollisuudelta, varastoinnilta ja liikenteeltä vapautuvien joutoalueiden käyttö suunnataan innovatiivisen ja monimuotoisen elinkeinotoiminnan, kaupunkikulttuurin ja asumisen sydämeksi. Laajennetaan Turku-Helsinki kasvukäytävän varrella sijaitsevan Turku Science Park -alueen konseptia liittämällä siihen Itäharjun kolmion, ratapihan alueen, Logomon, Linnakaupungin ja uudistuvan jokisuun kehityspotentialit. Lähtökohdista

on yhdistää alusta asti uudella tavalla fyysisen ympäristön suunnittelu ja älykkään digitaalisen palvelutuotannon tulevaisuuden mahdollisuudet.

Valtio tukee omilla toimenpiteillään mittakaavaltaan laajoja kansainvälistä referenssiarvoa omaavia kestävä ja älykkään kaupungin kehitysprojekteja Linnakaupunkiin, Skanssiin ja Turku Science Parkin alueelle. Kehityskokonaisuudet tukeutuvat Pohjoiseen kasvukäytävään, edistävät yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja osaltaan luovat edellytyksiä seudullisiin joukkoliikennehankkeisiin kuten esim. raitiotiehen ja uuden teknologian runkobusseihin.

Valtiosiimijoiden yhteistyötä tiivistetään perustamalla yhteistyöelin VM:n johdolla valtion toimenpiteiden koordinoimiseksi sekä kuntien kaavoituksen ja muun maankäytön suunnittelun vauhdittamiseksi. Tavoitteena on kehittää toimivia keinoja valtion omistamien valtiokäytöstä poistuneiden tai poistuvien alueiden, erityisesti asemanseutujen kehittämishankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi sekä maankäyttöhyötyjen kohdentamiseksi. Valtion maiden kehittämisessä ja luovuttamisessa noudatetaan valtion kiinteistöstrategian mukaisia periaatteita.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtion sekä paikallisten toimijoiden samansuuntaisia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, VARELY, VM, LVM, TEM, YM, korkeakoulu, TEKES

1.3. Rakennetaan uusi hyvinvointiekosysteemi palvelutuotannon kansalliseksi pilotiksi; painopisteinä innovatiiviset hankinnat ja työperäinen maahanmuutto

Kuntien ja muiden toimijoiden kehittämiskapasiteettia vahvistetaan koulutuksen ja yhteiskehittämisen kautta. Tulevaisuuden rakentamisen työkaluina ovat asiakaslähtöisyys, ennakoitiedon hyödyntämiseen ja tiedolla johtamiseen liittyvä osaaminen, tutkimus ja menetelmät paikallisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Julkisten hankintojen kautta tuodaan markkinoille uusia tuotteita, jotka päätyvät vientiin.

Vahvistetaan kuntien hankintaosaamista ja uudistetaan hankintakäytäntöjä. Rakennetaan tutkimusta, tuotekehitystä ja liiketoimintaa yhdistävät kehittämisalustat julkisen sektorin laajan peruspalvelutuotannon yhteyteen. Näin syntyvän hyvinvointiekosysteemin vahvistumisella tähdätään palvelutuotannon taloudellisuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen ja tarkoituksenmukaisten palveluketjujen rakentamiseen.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, TEM, STM, TEKES

1.3.1. Turku edelläkävijäksi innovatiivisten ja esikaupallisten hankintojen kehittämisessä: painopisteinä kehitys- ja innovaatiotoiminta yritysten kanssa palvelusektorilla

Kaupungit voivat rohkeiden päätösten myötä olla edelläkävijöitä: liiketoiminnan edistäjiä, innovaatioalustoja, kehityksen moottoreita ja toimintaympäristön aktiivisia muuttajia. Kehityksen ytimessä ovat edelläkävijämarkkinoiden luominen innovatiivisten hankintojen kautta, palveluiden ja tekniikan kehittäminen asukkaiden arjen helpottamiseksi, uudenlaiset oppimiskäytännöt, cleantech-ratkaisujen

edistäminen hankinnoissa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti sekä MAL - hankkeiden hyödyntäminen liiketoiminnan kehittämisessä.

Turussa kehitetyssä innovatiivisten hankintojen toimintamallissa kytketään yhteen sote-palveluhankinnat sekä yritysten tuotekehitys ja innovaatiot. Näin kyetään samalla luomaan uutta kasvua ja referenssejä yritysten tuotteille. Pitkän tähtäimen tavoitteeksi on asetettu innovatiivisten hankintojen 5 %:n osuus kaupungin koko hankintavolyymistä.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, TEM, STM, TEKES, YM

1.3.2. Työperäisen maahanmuuton edistäminen

Viranomaistoimijat sekä elinkeinoelämä sopivat alueellisista toimenpiteistä, joilla edistetään maahanmuuttajien osaamispääoman hyödyntämistä työmarkkinoilla. Valtion kanssa neuvotellaan rahoituksen suuntaamisesta vaikuttaviin kotouttamistoimenpiteisiin ja työllistymisen tukemiseen huomioiden maahanmuuton laaja kirjo. Kansainväliset opiskelijat sekä työperäiset maahanmuuttajat sitoutetaan Turun seudulle kehittämällä uusia toimintatapoja yhdistää yksilön sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi. Lisäksi elinkeinoelämän ja viranomaistoimijoiden sekä kolmannen sektorin monikulttuurisuusosaamista kasvatetaan koulutuksen ja asennekasvatuksen keinoin sekä luomalla monikulttuurisuutta vahvistavia rekrytointikäytänteitä.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, VARELY, TEM, STM, OKM

2. Korkeakoulu- ja opiskelukaupunki Turku – osaamisen ja luovuuden vahva liitto

2.1. Turun kaupunkiseutu, korkeakoulu yhteisö ja valtio kehittävät Suomen johtavan toimintamallin korkeakoulu- ja opiskelukaupungin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen: RSGT

Turkulainen korkeakoulu yhteisö muodostuu yli 40.000 opiskelijasta, tutkijasta ja asiantuntijasta. Kyseessä on kansallisesti ja alueellisesti valtava potentiaali osaamis pohjaiselle uudistumiselle, jonka keskiössä ovat Turun urbaanit kampus-alueet. Ensimmäistä kertaa Suomessa Turun kaupunki, kaupungissa toimivat korkeakoulut ja opiskelijajärjestöt valmistelevat strategista sopimus pohjaista yhteistyötä, jossa osapuolet sitoutuvat vahvistamaan Turun asemaa opiskelukaupunkina pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti yhteisin toimenpitein.

Tavoitetta toteuttamaan on luotu kokonaisvaltainen toimintamalli, Ready, Study, Go Turku (RSGT). Se on kaupungin ja kaikki korkeakoulu yhteisön jäsenet yhteen tuova tiekartta, joka ohjaa toimenpiteitä koko opiskeluprosessin läpi työllistymiseen asti.

- Vetovoimaosiossa (Ready) suoritetaan yhteistä opiskelija- ja rekrytointimarkkinointia sekä kootaan julkiset palvelut tukemaan uusien opiskelijoiden, tutkijoiden ja akateemisten asiantuntijoiden asettautumista alueelle ja koko Suomeen. Keskeisenä painopisteenä on kansainvälisen liikkuvuuden edistäminen.
- Opiskelun ja tutkimuksen aikana (Study) toteutetaan kärkihankkeita, joilla kytketään osaamisresurssi uudella tavalla yritysten kasvun ja avoimen kaupungin kehittämiseen hyödyntäen kehitettäviä osallisuuden ja avoimen datan malleja.
- Valmistuneiden työllistyminen ja yrittäjyys -vaihe (Go) sisältää kaikki korkeakoulut kattavat yhteiset väylät opintojen loppuvaiheessa oleville työelämään tai yrittäjäksi.

Yrittäjyydelle muodostetaan näkyvä väylähanke ja siihen kytketään uudenlainen pre-seed -tyyppinen rahoitusmalli alkuvaiheen innovaatioille.

Turun korkeakouluissa on luovilla aloilla erittäin merkittävä tutkija- ja opiskelijakunta, joista on tulevaisuudessa uudenlaisen yrittäjyyden luojaiksi. Logomo toimii Turun seudulla valtakunnallisesti merkittävänä pilottiprosessina, jossa luovuuden ympärille kehitetään uudenlaisia liiketoimintamalleja yhdistelemällä eri alojen yritystoimintaa.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, korkeakoulut, opiskelijajärjestöt, OKM, TEM.

3. Elinvoimaa kilpailukyvyllä ja hyvinvoinnilla – uuden kasvun lähteet

3.1. Kaupunkiseutu ja valtio käynnistävät Turku Seas 2020 –meri- ja metalliteollisuuden alueellisen kilpailukykyohjelman toteutuksen rahoittamalla yhteisesti ohjelman koordinaation

Turun kaupunkiseutu on suomalaisen meriteollisuuden tärkein keskittymä ja tämä koskee myös alan kilpailukyvyyn pitkän tähtäimen kehittämistä. Suomalaisen meriteollisuuden tulevaisuus tehdään Turussa kansallisen tason verkostoyhteistyössä.

Meriteollisuus 2020-työryhmän esitystä konkretisoivan Turku Seas 2020 – kilpailukykyohjelman (2013) mukaisesti valtiovallan ja kaupunkiseudun yhteistyönä Turkuun yhdistetään Suomen johtava, kansainvälisen tason osaamis-, innovaatio- ja tuotantokeskittymä, joka varmistaa Suomen meriteollisuuden innovaatiokapasiteetin, teknisen edelläkävijyyden ja tuotannollisen kilpailukyvyyn pitkälle tulevaisuuteen. Risteilijä- ja matkustajalaivatuotannon nykyisten vahvuusalojen rinnalla panostetaan tulevaisuuden suurta potentiaalia omaavien arktisten ja erikoisalusten ja offshore - teknologian osaamisen, uusien tuotteiden sekä tuotannon kehittämiseen. Merellinen energia- ja ympäristöteknologia Blue Cleantech nostetaan merellisen liiketoiminnan ja t&k:n tulevaisuuden kansalliseksi kärjeksi. Ohjelman puitteissa Turkuun rakennetaan kehitysympäristöt sekä meritekniiikan huippututkimukselle ja T&K&I -toiminnalle (Meridiem), että tuotannolliselle toiminnalle (Blue Industry Park). Lisäksi haetaan ratkaisut maanomistukseen liittyviin kysymyksiin.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, TEM, Meridiem-konsortion korkeakoulut

3.2. Valtio ja kaupunkiseutu luovat edellytykset Turun yliopiston ja Varsinais-Suomen, Satakunnan sekä Vaasan sairaanhoitopiirien perustaman Auria Biopankin toiminnan menestyksekkäälle käynnistymiselle nopealla aikavälillä sekä bioalan liiketoiminnan kansainvälistymiselle

Auria Biopankki toimii henkilökohtaisen terveydenhuollon veturina kehittäen hoidon laatua ja vaikuttavuutta, tukee tutkimustulosten siirtämistä sovelluksiin ja yritysten kilpailukykyä edistäen myös invest-in toimintaa. Biopankin toimintamallin kiinnostavuutta kuvaa keskusteluyhteys usean merkittävän kansainvälisen toimijan kanssa yhteistyön käynnistämiseksi.

Bioalan regulaatio ja tuotevalidointiosaaminen on muodostumassa yhä tärkeämmäksi tekijäksi tuotteiden myyntilupia valmisteltaessa sekä kansainvälisten yritysten etsiessä kilpailukykyistä tuotekehitys- ja valmistuspaikkaa muuttuvassa regulatiivisessa ympäristössä.

Regulaatiovaatimusten kiristymisen uskotaan houkuttelevan valmistusta halpatuotannon maista takaisin niihin Euroopan keskuksiin, joissa osaaminen on korkeatasoista.

Täsmämarkkinoidaan kansallisia kärkiosaamisia ja alan yrityskeskittymiä sekä viestinnän keinoin vahvistetaan Suomen terveysosaamiseen liittyvää brändiä kansainvälisesti. Valmennetaan yrityksiä kansainväliseen liiketoimintaan esim. tanskalaista Accelerace Life – toimintamallia soveltamalla.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, Auria biopankki (Turun yliopisto sekä Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Vaasan sairaanhoitopiirit), Turku Science Park Oy, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, STM, TEM, Tekes, Finnpro, THL

3.3. Turun seutu panostaa terveyttä edistävien ravitsemusinnovaatioiden sekä vastuullisen ruoantuotannon kehittämiseen

Turku on edelläkävijä terveyttä edistävien yksilöllisten ravitsemusratkaisujen tuottajana. Alueella testataan uusia terveyttä edistäviä raaka-aineita ja niiden vaikutuksia sekä kehitetään räätälöityjä ruokatuotteita ja -ratkaisuja valituille kohderyhmille. Kehitystyössä huomioidaan potilasryhmien ravitsemustottumukset, makugeenitausta sekä sairauksien erityisvaatimukset yksilöllisten hoitopolkujen suunnittelussa ja arvioidaan ravitsemuksen avulla saatavia kustannussäästöjä. Elinkeinoelämän asiakaslähtöisyyttä vahvistetaan AISTILA -palvelukonseptilla, joka perustuu aistien hyödyntämiseen tuotteiden ominaisuuksien arvioinnissa ja kuluttajahyväksynnän määrittämisessä.

Ruoantuotannon vastuullisuutta vahvistetaan alueen kilpailuetuna. Selvitetään metsien ja peltojen kokonaisvaltaista hyödyntämistä kasviproteiinin ja biopolttoaineiden tuotannon näkökulmasta. Panostetaan teollisuuden sivuvirtojen tehokkaampaan hyötykäyttöön ja ruoantuotannon ympäristövaikutusten vähentämiseen sekä tehdään työtä lähiruoan käytön lisäämiseksi niin teollisuuden, ammattikeittiöiden kuin kuluttajienkin parissa.

Vastuutahot: Turun kaupunkiseutu, Turun yliopisto (FFF ja muut elintarvikekehityksen yksiköt), korkeakoulut, Turun Seudun Kehittämiskeskus, Turku Science Park Oy, Varsinais-Suomen liitto, STM, SYKE, THL

5. Toteutus ja seuranta

Toimenpiteitä toteutetaan valtiontalouden ja kuntien kehysten ja talousarvioiden puitteissa. Kasvusopimuksissa sovitut tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat rakennerahastojen kansallista ja alueellista suuntaamista.

Ministeriöt, ministeriöiden alaiset virastot sekä valtion aluehallinto edistävät kasvusopimuksessa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista omassa päätöksenteossään sekä huomioivat ne kansallisten politiikkalinjausten valmistelussa.

Turun kaupunkiseudun kunnat ottavat kasvusopimuksessa sovittujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisen huomioon strategioissa ja talousarvioissa, kaavoituksessa, omistajapolitiikassa ja konserniohjauksessa sekä muussa päätöksenteossa.

Turun kaupunkiseudun kasvusopimus 2013 - 2015

Varsinais-Suomen liitto huomioi kasvusopimuksessa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet maakuntaohjelman, -suunnitelman ja –kaavan sekä niiden toteuttamissuunnitelmien laadinnassa.

Alueella toimivat yliopistot ja korkeakoulut edistävät sopimuksen tavoitteita sekä Turun alueen kehittymistä.

Aiesopimuksen toimeenpanoa seurataan kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän suurkaupunkijaostossa. Toimenpiteitä voidaan tarkistaa sopimuskauden kuluessa.

Sopimus on voimassa vuoden 2015 loppuun saakka.

Sopimus on tarkoitus uudistaa vuoden 2015 aikana.

6. Allekirjoitukset